

Форма № 07/18

Затверджена рішенням вченої ради ІДГУ
від 30.08.2018 р., протокол № 1

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОГО МОВОЗНАВСТВА, СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ ТА
СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Навчально-методичною радою ІДГУ
Протокол № 4 від 15.01 2019 р.

Голова НМР Н.М. Кольцун

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДАВНЬОБОЛГАРСЬКА ЛІТЕРАТУРА

(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 014 Середня освіта (014.02 Мова і література (із зазначенням мови))
(код і назва спеціальності)

освітня програма Середня освіта: мова і література (болгарська)
(код і назва спеціальності)

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою загального мовознавства,
слов'янських мов та світової літератури
протокол № 1 від 30 серпня 2018 року
Завідувач кафедри
д.філол.н.,
проф. Шевчук Т.С.

(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради факультету

(підпис, ініціали, прізвище)

к.філол.н., доц. Четверікова О.Р.

Розробники програми: доцент кафедри загального мовознавства,

слов'янських мов та світової літератури Кискін О.М.

Рецензенти програми:

к.філол.н., доц. Савоськіна Т.О.

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	<i>Лекції:</i>	
	24	-
Модуль: 1	<i>Практичні заняття:</i>	
Загальна кількість годин: 120	24	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 2	<i>Лабораторні заняття:</i>	
	-	-
Семестр: 3-4	<i>Семінарські заняття:</i>	
	-	-
Тижневе навантаження (год.):	<i>Консультації:</i>	
- аудиторне: 2	-	-
- самостійна робота: 6	<i>Індивідуальні заняття:</i>	
Форма підсумкового контролю: залік	-	-
Мова навчання: українська, російська, болгарська	<i>Самостійна робота:</i>	
	72	-

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни: історико-літературний процес та твори болгарської літератури кін. IX – кін. XV ст. та історія їх виникнення.

Метою вивчення дисципліни є створення літературно-культурної бази студентів, ознайомлення з найвищими зразками давньоболгарської літератури – однієї з найперших в слов'янському світі. Спроба концептуального викладу матеріалу історії болгарської літератури розкриває можливість побачити розвиток історії народу крізь призму художньої інтерпретації; дати студентам-філологам основні відомості про літературу Болгарії, виявити основні тенденції розвитку літературного процесу, формування і розвитку літературних методів і стилів, навчити прийомам літературознавчого аналізу.

Передумови для вивчення дисципліни.

Програма курсу «Давньоболгарська література» охоплює величезний історичний період розвитку літератури. В ній викладена історія розвитку літератури болгарського народу, розглянуті фольклор, перші літературні пам'ятки болгар, аналізується розвиток болгарської літератури в тісному зв'язку з суспільно-історичним процесом. Об'ємний матеріал представлений в узагальненій формі на основі історико-хронологічного принципу. Риси, тенденції розвитку болгарської літератури простежуються на тлі глибокого розуміння своєрідності болгарської літератури, тісного зв'язку тем і проблем викладених у літературних пам'ятках, історією народу. Історію літератури неможливо пізнати поза історією народу, поза філософських, соціальних, моральних, політичних і естетичних проблем. У програмі враховано зв'язок між соціально-історичними, політичними процесами в Болгарії та світі, філософськими системами і літературними напрямками і творчістю болгарських письменників. Болгарська література розглядається в контексті розвитку інших літератур, у тісному зв'язку з світовим літературним процесом.

Програма орієнтована на те, що студенти вже вивчили курс вступу до літературознавства, курс зарубіжної літератури, а також історії, філософії, психології. Отримані знання з основ літературознавства необхідні для придбання студентами факультету іноземних мов навичок аналізу художніх творів, оцінки творчості письменника. Без теоретико-літературних знань не може відбутися повноцінний вчитель. Відсутність

теоретико-літературних знань призведе до того, що студент (в майбутньому вчитель) зможе оперувати тільки одиничними фактами.

Міждисциплінарні зв'язки.

Курс спирається на курс «Історія зарубіжної (світової) літератури (Міфологія)», «Мовознавство», «Вступ до літературознавства», «Аналіз художнього тексту і виразне читання», «Країнознавство», використовує поняття «Філософії», «Естетики», «Основ духовності. Релігієзнавство», потребує звернення до «Психології».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання:

- Знання:* основи історії світової літератури як наукової дисципліни; основні тенденції розвитку болгарської літератури в контексті світової в кожний історичний період; основні періоди становлення і розвитку болгарської літератури і книжності; основні напрямки та стилі літератури Болгарії; основні принципи і прийоми літературознавчого аналізу художніх текстів.
- Уміння:* орієнтуватися в світовому літературному процесі, визначати парадигму розвитку національної болгарської літератури на певному історичному етапі; розуміти закономірності розвитку літератури Болгарії і проводити численні культурно-історичні аналогії; здійснювати аналіз явищ болгарської літератури в контексті світової; розкривати найважливіші філософські та естетичні концепції в літературі Болгарії; проводити літературознавчий аналіз художнього тексту на основі знання історії літератури, закономірностей її розвитку.
- Комунікація:* уміння володіти жанрами усного, публічного, монологічного мовлення та культурою діалогічного професійного спілкування. Уміти вести дискусію аргументувати свою думку, толерантно відноситись до іншої точки зору
- Автономність та відповідальність:* спроможність виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання з відповідної проблематики, виявляти самостійність і соціальну відповідальність при виконанні функціональних обов'язків.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)							
		Аудиторні	Лекції	Практичні	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1,2.	Введення. Становлення та розвиток болгарської літератури.	8	4	4				12	-	-	-	-	-	-	-
3,4.	Стародавня оригінальна і перекладна література Болгарії.	8	4	4				12	-	-	-	-	-	-	-
5,6.	Усна народна творчість південних слов'ян. Болгарський фольклор.	8	4	4				12	-	-	-	-	-	-	-
7,8.	Розвиток культури і літератури Болгарії в період ІІ Болгарського Царства. «Золотий вік» болгарської літератури.	8	4	4				12	-	-	-	-	-	-	-
9,10.	Література періоду Візантійської ярма (1058 – 1185 рр.). Болгарська книжність і візантійська	8	4	4				10	-	-	-	-	-	-	-

	література.														
11,12.	Культура і література Болгарії XIII – XIV ст. Доосманський період.	8	4	4				10	-	-	-	-	-	-	-
Проміжний контроль								4							
Разом:		48	24	24				72	-	-	-	-	-	-	-

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Введення. Становлення та розвиток болгарської літератури. Періодизація розвитку болгарської літератури. Історія становлення болгарської народності, а згодом нації.

Тема 2. Становище болгар у період Середньовіччя. Християнізація Болгарії.

Тема 3. Стародавня оригінальна і перекладна література Болгарії. Історія виникнення слов'янської писемності. Багата художня традиція болгар в усній і письмовій формі. Самобутність і своєрідність болгарської книжкової культури.

Тема 4. Становлення і розвиток літературних жанрів цього періоду (житія святих, повчання, похвали, переклади біблійних книг). Православна традиція в болгарській літературі. Діяльність святого Костянтина і Мефодія. Їх сподвижники і послідовники.

Тема 5. Усна народна творчість південних слов'ян. Болгарський фольклор.

Тематична своєрідність і жанрова специфіка болгарського фольклору. Цикл казкових (міфологічних) пісень. Косовський цикл. Цикл Кралеви́ча Марко. Юнацкі і хайдуцкі пісні. Зв'язок болгарського фольклору з культурною спадщиною інших народів.

Тема 6. Розвиток культури і літератури Болгарії в період і П Болгарського Царства. «Золотий вік» болгарської літератури.

Розвиток культури Балкан в період до османського завоювання. Предвідродженські віяння (боротьба проти феодалізму і церковної догматики) та їх відображення в літературі.

Тема 7. Поява нових літературних традицій (стиль «плетіння слів»). Преславського і охридського духовні школи. Їх педагогічна, перекладацька та літературна діяльність.

Тема 8. Костянтин Преславського. Іоанн Екзарх. Климент Охридський. Чорноризець Хоробрий. Значення «золотого» століття болгарської літератури для інших слов'янських літератур.

Тема 9. Література періоду Візантійської ярма (1058 1185 рр.). Болгарська книжність і візантійська література.

Положення літератури слов'янською мовою в суспільстві. Культурна еміграція болгар. Народна і апокрифічна література цього періоду.

Тема 10. Своєрідність розвитку літератури в Західній Болгарії. Розвиток літератури на грецькій мові. «Житіє Климента Охридського» і «Житіє Іоанна Рильського» на грецькій мові. Вплив болгарської літератури на становлення оригінальної книжності інших слов'янських народів.

Тема 11. Культура і література Болгарії XIII – XIV ст. Доосманський період.

Зліт культури і літератури цього періоду в зв'язку з відродженням болгарської державності. Книга як засіб збереження національної самосвідомості.

Тема 12. Болгарська культура провідна в південно-східній і східній Європі. Літературні твори цього періоду.

5.2. Тематика практичних занять.

Тема 1. Введення. Становлення та розвиток болгарської літератури.

Тема 2. Стародавня оригінальна і перекладна література Болгарії.

Тема 3. Самобутність і своєрідність болгарської книжкової культури.

Тема 4. Усна народна творчість південних слов'ян. Болгарський фольклор.

Тема 5. Розвиток культури і літератури Болгарії в період і П Болгарського Царства. «Золотий вік» болгарської літератури.

Тема 6. Розвиток культури Балкан в період до османського завоювання

Тема 7. Преславського і охридський духовні школи. Їх педагогічна, перекладацька та літературна діяльність.

Тема 8. Костянтин Преславського. Іоанн Екзарх. Климент Охридський.

Тема 9. Література періоду Візантійської ярма (1058 1185 рр.). Болгарська книжність і візантійська література.

Тема 10. Вплив болгарської літератури на становлення оригінальної книжності інших слов'янських народів.

Тема 11. Культура і література Болгарії XIII – XIV ст. Доосманській період.

Тема 12. Болгарська культура провідна в південно-східній і східній Європі.

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Конспектування статей, робіт. Складання анотацій, аналізу на класичні видання творів.	8	Рукопис конспекту першоджерел
2.	Підготовка доповідей, рефератів за однією з тем	8	Рукопис доповіді, реферату
3.	Аналіз творів давньоболгарської літератури	8	Рукопис портфоліо
4.	Підбір колекцій фольклорних текстів	8	Рукопис з конспектом аналізу творчої ситуації
5.	Підготовка бібліографічних списків з основних розділів курсу;	8	Рукопис бібліографічних списків
6.	Складання різного типу коментарів (краєзнавчих, культурологічних, соціологічних та ін.);	8	Рукопис тез коментарів, аналізів
7.	Підготовка презентацій.	8	Презентації
8.	Вивчення на пам'ять творів давньоболгарської літератури	8	Рукопис творів давньоболгарської літератури
9.	Ведення словника термінів	8	Рукопис словника термінів
	Разом	72	

Тематика індивідуальних (групових) завдань

1. Самобутність і своєрідність болгарської книжкової культури.
2. Зв'язок болгарського фольклору з культурною спадщиною інших народів.
3. Вплив болгарської літератури на становлення оригінальної книжності інших слов'янських народів.
4. Книга як засіб збереження національної самосвідомості.
5. Вплив російської книжності на розвиток болгарської культури.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. *Форми поточного контролю:* практичні заняття.

6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота.

6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: оцінювання під час аудиторних занять: ведення конспекту лекцій, підготовка та відповідь на практичних заняттях Оцінювання роботи на практичних заняттях здійснюється за шкалою від «0» до «5». Кожен вид роботи фіксується у відповідній графі академічного журналу з обов'язковим позначенням виду роботи та дати проведення. Кількість балів, отриманих студентом за поточний контроль, виставляється викладачем у відповідній графі академічного журналу до

проведення проміжного контролю. Результати поточного контролю мають бути внесені до відомості обліку успішності здобувачів вищої освіти до початку екзаменаційної сесії.

Засоби діагностики результатів навчання дисципліни.

Завдання поточного контролю:

- ведення конспекту лекцій – оцінювання роботи, в залежності від щільності та систематичності записів, здійснюється за шкалою від «0» до «5»;
- підготовка та відповідь на практичних заняттях – оцінювання роботи на практичних заняттях здійснюється за шкалою від «0» до «5»;
- стандартизовані тести:
 - «Житіє Климента Охридського» – це літературна пам'ятка:
 - а) IX ст.;
 - б) X ст.;
 - в) XI ст.;

Кожен вид роботи фіксується у відповідній графі академічного журналу з обов'язковим позначенням виду роботи та дати проведення. Кількість балів, отриманих студентом за поточний контроль, виставляється викладачем у відповідній графі академічного журналу до проведення проміжного контролю. Результати поточного контролю мають бути внесені до відомості обліку успішності здобувачів вищої освіти до початку екзаменаційної сесії.

Завдання проміжного контролю: модульна контрольна робота – складається з теоретичного питання, історико-літературного питання та практичного завдання:

Варіант №

1. Періодизація розвитку болгарської літератури.
2. Тематична своєрідність і жанрова специфіка болгарського фольклору.
3. Розкрийте своєрідність розвитку літератури в Західній Болгарії. Розвиток літератури на грецькій мові.

Кожен вид роботи фіксується у відповідній графі академічного журналу з обов'язковим позначенням виду роботи та дати проведення

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та критерії оцінювання знань студентів.

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою	
	екзамен	залік
90-100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
51-69	задовільно	
26-50	незадовільно	не зараховано
1-25		

Результати навчання з освітніх компонентів оцінюються за 100-бальною шкалою (від 1 до 100) з переведенням в оцінку за традиційною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Рівні навчальних досягнень	100-бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		Студент	

Рівні навчальних досягнень	100-бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		Студент	
Відмінний	100...90	вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань	може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань
Достатній	89...70	вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці	за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання
Задовільний	69...51	володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу	має елементарні, нестійкі навички виконання завдання
Незадовільний	50...26	має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допускаються суттєві помилки	планує та виконує частину завдання за допомогою викладача
Неприйнятний	25...1	студент не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять. Оцінювання роботи на практичних заняттях здійснюється за шкалою від «0» до «5».

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на семінарських (практичних) і лабораторних заняттях

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань

	та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. *Критерії оцінювання індивідуальних завдань.* Індивідуальні завдання, виконані у вигляді доповіді, реферату, повідомлення, есе, аналітичного звіту, науково-художнього нарису, конспекту першоджерел – до 5 балів.

8.4. *Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.*

Оцінювання модульної контрольної роботи (МКР) здійснюється за шкалою:

від «0» до «30» – для дисциплін, викладання яких завершується заліком.

8.5. *Критерії оцінювання під час підсумкового контролю.*

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА
Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор).

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

1. Пуришев БИ. Зарубежная литература средних веков. Учебное пособие., М. 1975.
2. Литература XX века 1917 – 1945. Хрестоматия под ред. БИ. Пуришева и М.П. Михальской. М. 1986.
1. З. Смирненский Х. Избранное. М. 1954.

2. Очерки истории болгарской литературы XIX – XX вв. М. 1959.
3. Марков Д.Ф. Болгарская поэзия первой четверти XX века. М. 1959.
4. Цанев Г. Писатели и проблемы, София, 1965.
5. Ликова Р. За някои особености на българската поезия 1923-1944. София, 1962.
6. Ликова Р. Българската белетристика между двете войни. София 1965.
7. Русев П. История на българската литература от Смирненски до наши дни. София, 1957.
8. Современная болгарская проза и литература европейских социалистических стран. М. 1985.
9. Чухов П. «Руны». София, 1998.
10. Чолева С. «Письма». София, 2007.
11. Жечев Т. Судьба народа – судьба литературы. М. 1987.
12. Зарев П. Панорама болгарской литературы в 2 т. М. 1976.
13. Марков Д.Ф. Болгарская литература наших дней. М. 1969.
14. Ничев Б. Современный болгарский роман М. 1983.
15. Пономарева Н.Н. Современная болгарская драматургия. М. 1974.
16. Антология болгарской поэзии. М. 1956.
17. Василев И. Иван Хаджийски в българската култура. – София: БАН, 1988
18. Вундт В. Психология народов. – СПб.: Эксмо, 2002.
19. Георгиев Е. Българската литература в общоевропейски контекст. – София: Наука и изкуство, 1984.
20. Жечев Т. Миты за Одисей. – София: Български писател, 1989.
21. Жечев Т. Литература и история. – София: Български писател, 1989.
22. Защо сме такива? – София: Просвета, 1994.

10.2. Допоміжні джерела

1. Копыленко М.М. Основы этнолингвистики. – Алматы: Евразия, 1995.
2. Красных В. Этнопсихолінгвістика і лінгвокультуро́логія. – М.: Гнозис, 2002.
3. Маслова В.А. Лінгвокультуро́логія. – М.: Академія, 2001.
4. Семов М. Българинът — познат и непознат. – София: ДВИ, 1987.
5. Сухарев В., Сухарев М. Психология народов и наций. – Донецк: Сталкер, 1997.
6. Теодоров-Балан Ал. Български записи. – София: Наука и изкуство,
7. Якобсон Р. Работы по поэтике. – М.: Прогресс, 1987.

10.3. Интернет-ресурси

<https://ru.wikipedia.org>